

Гриценко Ганна

ORCID 0000-0002-7849-3162

Кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та освітніх технологій,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
(Чернігів, Україна) E-mail: mackovey@ukr.net

Андронік Наталія

ORCID 0000-0003-3916-7820

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та освітніх технологій,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
(Чернігів, Україна) E-mail: natali_andronik@yahoo.com

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРАНТІВ У МЕЖАХ КУРСУ «ІНОЗЕМНА МОВА (АНГЛІЙСЬКА)»

У статті висвітлюється проблема організації та проведення самостійної роботи магістрантів-журналістів під час вивчення курсу «Іноземна мова (англійська)». Акцентується важливість самостійної роботи здобувачів вищої освіти як одного з основних інструментів для удосконалення рівня володіння іноземною мовою, розглядаються виклики, що виникають в процесі організації самостійної роботи в межах курсу, описано види та форми самостійної роботи з урахуванням їх ефективності та спираючись на специфіку дистанційного навчання. Крім того, окреслено шляхи використання сучасних інтернет технологій задля оптимізації освітнього процесу.

Мета роботи. Спираючись на теоретичний та практичний досвід, проаналізувати форми організації самостійної роботи та виокремити найбільш ефективні з них для студентів ЗВО другого (магістерського рівня) у межах курсу «Іноземна мова (англійська)» у процесі дистанційного навчання.

Методологія. Використано теоретичні та емпіричні методи дослідження, а саме: аналіз та узагальнення педагогічних та методичних джерел, що стосуються проблеми організації самостійної роботи студентів, спостереження за виконанням самостійної діяльності студентами, систематизація та узагальнення отриманих даних.

Наукова новизна. Вперше зроблено спробу охарактеризувати особливості організації самостійної роботи магістрів журналістики в межах практичного курсу з іноземної мови, проаналізовано види та форми самостійної роботи з точки зору їх ефективності.

Висновки. У межах дослідження наголошується на необхідності вдосконалення організації самостійної роботи в процесі вивчення іноземної мови, описані труднощі та, в результаті аналізу теоретичних досліджень та емпіричних напрацювань, запропоновані шляхи їх подолання. Виокремлені ефективні форми проведення самостійної діяльності здобувачів магістерського рівня із застосуванням можливостей мережі Інтернет в умовах дистанційного навчання у ЗВО. Перспективи подальших досліджень вбачаються в розробці більш ефективних завдань для організації самостійної роботи та в аналізі ролі вчителя.

Ключові слова: самостійна робота, магістранти-журналісти, дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Пошук оптимальних шляхів та ефективних форм організації самостійної роботи студентів традиційно вважався проблемою, а особливо загострились виклики в цій царині освітнього простору у буремні часи пандемії та військової агресії, коли впровадження дистанційного навчання стало необхідною, а подекуди єдиною можливою формою збереження та налагодження освітнього процесу. Розроблення курсу «Іноземна мова (англійська)» для спеціальності 061 «Журналістика» вимагало зосередити увагу на реалізації теоретичних досліджень та напрацювань, досвіду, здобутого в межах інших спеціальностей та дисциплін, на практиці. Це зумовило потребу, з одного боку, створення раціонально-обгрунтованої системи вправ та завдань, а з іншого боку, оптимального відбору серед наявних цифрових інструментів. Отже, необхідність ефективної організації самостійної роботи магістрантів з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні англійської мови в умовах дистанційного навчання у ЗВО визначає **актуальність** нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу дослідженню проблем організації самостійної роботи приділяли чимало науковців. Найбільш висвітленими видаються проблеми в цій галузі з позицій педагогіки та психології (Н.В. Ягельська, С.Б. Літвінчук, І.Ф. Підкасистий) [11; 4; 6]. Різні аспекти ефективності самостійної роботи у ЗВО потрапили у фокус вчених починаючи з 1999, під час переходу до Болонської системи. За часів пандемії дослідники запропонували умови поєднання використання дистанційних технологій задля підвищення якості самостійної роботи (М. Точиліна, А. Точілін, Е. Строгонова, Т. Філіпенко) [8]. Обґрунтування практичних підходів до організації та проведення самостійної роботи студентів в інформаційному навчальному середовищі лежало в основі їх наукових розвідок. Розглядалися окремі проблеми й у царині методики викладання іноземних мов. Зокрема, О. Українська, О. Федішин, В. Лучкевич висвітлюють різні аспекти організаційно-методичного забезпечення самостійної роботи та пропонують форми ефективної організації навчально-пізнавальної діяльності [9; 10; 5].

Метою статті є аналіз форм організації самостійної роботи, які є актуальними для здобувачів освіти магістерського рівня під час вивчення іноземної мови, та виокремлення найбільш ефективних форм у процесі дистанційного навчання.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного та/або експериментального дослідження із зазначенням методів дослідження. Методологія ґрунтується на використанні таких теоретичних методів як аналіз джерел та узагальнення. Крім того, в основу дослідження покладено системний підхід. Спостереження за самостійною діяльністю магістрантів у межах курсу іноземної мови та систематизація отриманих результатів створюють емпіричну складову роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якісна професійна підготовка спеціалістів неможлива без володіння іноземною мовою, особливо коли йдеться про фахівців із журналістики. Зважаючи на розширення міжнародних контактів України з іншими країнами та необхідність бути обізнаними у безлічі глобальних ресурсів та джерел, без яких неможливе професійне зростання, знання іноземної мови відкриває двері до удосконалення професійної журналістської майстерності. Крім того, закладені на заняттях з англійської мови основи самостійної роботи над підвищенням рівня володіння мовою допоможуть у майбутньому самостійно вирішувати подібні задачі. Як зазначають дослідники, оскільки кінцева мета навчання іноземної мови у закладі вищої освіти – формування вмінь вільно орієнтуватися в іншомовному середовищі, а також адекватно реагувати в різних ситуаціях, питання пошуку, створення та застосування нових технологій навчання та удосконалення існуючих є дуже актуальними. Серед основних резервів підвищення ефективності навчання іноземної мови – **самостійна робота** здобувачів вищої освіти, яка є і формою навчання, і його засобом, і його метою [3]. Навчальний предмет «Іноземна мова» повинен закладати основи вмінь самоосвіти в галузі цього предмета [10].

Зважаючи на фундаментальну роль самостійної роботи в процесі вивчення іноземної мови на магістерському рівні, цілком закономірне виникнення низки міркувань стосовно викликів та досягнень при ефективній організації, різноманітності форм самостійної роботи і методів контролю та оцінювання, ролі викладача у процесі самостійної роботи, підвищення мотивації та врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

Під час організації та проведення самостійної роботи магістрів журналістики ми зіткнулися з наступними викликами та проблемами:

- насамперед, здійснення навчання в дистанційній формі, що обмежує мобільність, та вимагає створення спеціальних умов задля досягнення належного рівня якості освіти; особливо гострою проблема стає, коли говоримо про магістрантів, що проживають на прикордонних територіях, у прифронтових регіонах чи несуть службу в зоні бойових дій;
- нерівномірна початкова підготовка магістрантів, з якою здобувачі магістерського рівня приступають до вивчення іноземної мови; незважаючи на попередньо складене ЄВІ з іноземної мови, рівень сформованості репродуктивних навичок залишається доволі нерівним;
- комплектація груп може бути замалою чи занадто чисельною для вивчення та вдосконалення іноземної мови;
- незначна кількість академічних годин, що відводиться на вивчення іноземної мови в ЗВО;
- необхідність забезпечити формування, окрім мовної, мовленнєвої, лінгвосоціокультурної та навчальної, ще й професійно-орієнтованої комунікативної компетентності; серед завдань навчальної дисципліни особливе місце займає розвиток вмінь фахово опрацьовувати інформацію (зокрема, виконувати відбір, рецензування, аналіз іншомовних джерел) у царині журналістики та медіакомунікацій, а також ефективно використовувати іноземну мову як засіб спілкування у різних видах мовленнєвої професійної діяльності;
- найгостріше проблеми виявляються при організації самостійної роботи на заочному відділенні; заочна форма навчання користується популярністю насамперед серед дорослих працевлаштованих здобувачів, які через завантаженість поза межами університету мають значні труднощі з виконанням програми курсу.

Наведені проблеми стали рушійною силою та сприяли пошуку шляхів їх подолання. З метою якісної організації самостійної роботи було задіяно широкий спектр сучасного навчального інструментарію та організаційно-методичного забезпечення. Традиційно дослідники виділяють такі види самостійної роботи як аудиторна та позааудиторна. Серед загальноприйнятих форм ефективної організації навчально-пізнавальної діяльності слід насамперед зазначити участь в лекційних та семінарських заняттях, підготовку творчих виступів, повідомлень, презентацій (усних та письмових),

підготовку до поточного та модульного контролю, участь в роботі наукових гуртків та виступи на конференціях [2; 7]. Що стосується залученості до аудиторної самостійної роботи, здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня активно виконували індивідуальні завдання, представляли усні повідомлення, демонстрували презентації під час занять з англійської мови.

Позааудиторна робота представлена ширшим спектром форм, які можна умовно поділити на більш традиційні та новітні, ті, що організовані з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Дистанційна форма навчання дозволяє застосовувати можливості мережі Інтернет у повній мірі при організації самостійної роботи на різних етапах. Особливо ефективним видається використання електронних додатків до НМК, так званих цифрових зошитів з додатковими практичними завданнями на платформах видавництва. Гарно зарекомендувала себе така форма як підготовка студентами аудіо та відеозаписів своїх усних відповідей з подальшим переглядом та обговоренням у парах чи мінігрупах.

Створення завдань, що орієнтують здобувачів на самостійну роботу з пошуковими системами інтернету, відкриває необмежені можливості для розвитку мовних навичок та мовленнєвих вмінь, вдосконалення лексичної та лінгвосоціокультурної компетентностей. Особливо ефективними формами роботи виявилися виконання (в позааудиторний час) доповідей та презентацій за темою, які згодом були представлені та обговорені на заняттях. Такі завдання формують вміння автономно підбирати та опрацьовувати матеріал, вирішувати практичні цілі за фахом, та розвивають навички створення логічного зв'язного повідомлення за темою. Виконання творчих індивідуальних завдань може бути втілене у таких позааудиторних формах як виступ з доповіддю на конференції та участь у роботі студентських наукових гуртків.

Робота з відеоматеріалами є надзвичайно важливим елементом самостійної діяльності магістрантів-журналістів. Використання автентичних відео з мережі та зразків, запропонованих в межах електронного додатку до НМК «Speakout. B2 Plus» на платформі видавництва Pearson, довело свою ефективність в аудиторній та позааудиторній роботі. Нове видання курсу використовує дієвий перевірний інструментарій, збагачений новим відео контентом, розробленим зі студією BBC, що включає популярні телевізійні програми, вуличні інтерв'ю, кліпи та відеоблоги. Кожен розділ розпочинається невеликим комунікативним питанням та коротким влогом, у якому реальні мовці пропонують свої відповіді на нього. У такий спосіб здобувачі можуть почути різні діалекти та акценти живого мовлення [12].

Завдяки зв'язку з реальними мовленнєвими ситуаціями та вдалому використанню низки невербальних засобів спілкування, закодованих у візуальних образах, перегляд відео дозволяє успішно досягти багатьох цілей. Зокрема, сприяє розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, письма та говоріння. Крім того, робота з відеоматеріалом направлена на розвиток уваги, пам'яті, творчого та логічного мислення, формування та вдосконалення соціокультурної компетентності, поглиблення взаєморозуміння та толерантності між культурами. Позитивно впливає на ефективність цієї форми самостійної роботи організація діяльності студентів у групах чи в парах, з метою обговорення (дебатів) на основі переглянутого вдома фрагмента. Спираючись на власний досвід, можемо навести приклад успішно проведених дебатів на тему «Is the competition a good or bad thing? Think about the consequences of competing with others and competing with yourself» [12, 29].

Не менш важливу роль відіграє використання самостійної роботи з відеоматеріалом як інструменту вдосконалення навичок писемного мовлення, що є особливо актуальним для магістрантів-журналістів. Так, після перегляду вуличних інтерв'ю на тему «Comfort food» та їх обговорення, студентам було запропоновано написати пост для соцмереж про нову та незвичайну страву, яка справила на них сильне враження. А як результат роботи з фрагментом телевізійної програми про змагання, магістранти писали роздум про свій минулий досвід, який їх чомусь навчив.

Цікавим та ефективним шляхом організації самостійної діяльності студентів виступає робота з онлайн сервісами. Використання таких онлайн сервісів як Wordwall, Bamboozle, Quizlet сприяє підвищенню мотивації здобувачів. Можливість створення персоналізованих завдань дозволяє індивідуалізувати та урізноманітнити освітній процес, стимулює магістрантів до активного залучення, що за умов дистанційного навчання може бути проблемним. Однією з вагомих переваг онлайн сервісів у позааудиторній самостійній роботі є їх автономність та доступність. Здобувач вищої освіти може організуватися та виконати завдання у будь-який зручний час та в сприятливому для нього середовищі. Надзвичайно корисним виявилось використання ґрунтовних напрацювань дослідників, що з'явилися останніми роками у цій галузі, з докладним аналізом та класифікацією шляхів використання таких цифрових інструментів [1]. Системна реалізація запропонованих підходів при організації та проведенні самостійної роботи безсумнівно сприятиме підвищенню мотивації та залученості студентів, кращому засвоєнню іноземної мови і оптимізації навчального процесу в цілому.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Безумовно, самостійна робота є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє розвитку мовних навичок, підвищенню мотивації та самодисципліни магістрантів, особливо це є актуальним для здобувачів вищої освіти магістерського рівня. У дослідженні акцент робиться на необхідності вдосконалення організації та проведення самостійної роботи, окреслені проблеми, з якими стикаються магістранти журналістики в процесі вивчення іноземної мови. На основі аналізу теоретичних джерел та узагальнення власного досвіду у статті запропоновані ефективні форми проведення самостійної роботи в умовах дистанційного навчання. Особливу увагу було приділено оптимальному використанню можливостей мережі Інтернет.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються в розробці більш ефективних завдань для організації самостійної роботи та в аналізі ролі вчителя.

References

1. Бирюк О., Стеченко Т. Шляхи використання онлайн сервісу Wordwall у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2024. Випуск 27. Том 182. С. 97-101.
Byriuk, O., Stechenko, T. (2024). Shliakhy vykorystannia onlain servisu Wordwall u protsesi navchannia maibutnix uchyteliv inozemnykh mov [Ways of using online service Wordwall while teaching future foreign language teachers]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. Serii: Pedagogichni nauky [Bulletin of T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»]. 27 (182). 97-101. [in Ukrainian].
2. Головка Л.О. Самостійна робота студентів: шлях до підвищення якості знань. URL: <https://surl.li/gscfcq> (дата звернення: 05.04.2025).
Holovko, L.O. Samostiina robota studentiv: shliakh do pidvyshchennia yakosti znan [Independent Student Work as a Means of Enhancing Knowledge Quality]. Retrieved from: <https://surl.li/gscfcq> [in Ukrainian].
3. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів. Рідна школа. 2006. Вип. 5, С. 68-70
Demchenko, O. (2006) Dydaktychna systema organizatsiji samostijnoi roboty studentiv [Didactic Framework for the Organization of Students' Independent Learning]. Ridna shkola [Native school]. 5, 68-70. [in Ukrainian].
4. Літвінчук С. Б. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів у вищій школі. Наукові праці. Серія: Педагогіка. 2012. Випуск 146. Том 158. С. 65-69.
Litvinchuk, S. B. (2012). Suchasni pidkhody do orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv u vyshchii shkoli [Modern Approaches to Organizing Students' Independent Work in Higher Education]. Naukovi pratsi. Serii: Pedagogika. 146. 158. 65-69. [in Ukrainian].
5. Лучкевич В. В., Кемін Г. М. Організація самостійної роботи студентів у процесі навчання іноземної мови у вищій школі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2013. Вип. 108.
Luchkevych, V. V., Kemin, H. M. (2013). Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv u protsesi navchannia inozemnoi movy u vyshchii shkoli [Organization of students' independent work in the process of learning a foreign language in higher education]. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedagogichnoho universytetutu. Pedagogichni nauky [Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Pedagogical Sciences] 108. [in Ukrainian].
6. Підкасистий, І.Ф. Педагогічні технології: навч. посібник. Харків: Колегіум, 2006. 224 с.
Pidkasystyi, I.F. (2006). Pedagogichni tekhnolohii: navch. Posibnyk [Pedagogical technologies]. Kharkhiv: Kolehium. [in Ukrainian].
7. Рудан В. Я. Методичні проблеми самостійної роботи студентів. 2014. URL: <https://surl.li/xufhcr> (дата звернення: 20.04.2025).
Rudan, V. Ya. (2014). Metodychni problemy samostiinoi roboty studentiv [Methodological problems of students' independent work]. Retrieved from: <https://surl.li/xufhcr> [in Ukrainian].
8. Точиліна Т.М., Точілін А.В., Філіпенко Т.В., Строгонова Т.В., Організація самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. 2021. № 27.
Tochylina, T.M., Tochilin, A.V., Filipenko, T.V., Strohonova, T.V. (2021). Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv v umovakh dystantsiinoho navchannia [Organization of students' independent work during distance learning]. Zb. nauk. prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Serii: pedagogichna [Collection of scientific papers of the Ivan Ohienko Kamianets-Podilskiy National University. Pedagogical series]. № 27. [in Ukrainian].
9. Українська О. Концепція формування методичної контрольно-оцінювальної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі позааудиторної самостійної роботи. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2023. Випуск 21. Том 177. С. 126-132.
Ukrainska, O. (2023). Kontseptsii formuvannia metodychnoi kontrolno-otsiniuvainoi kompetentnosti maibutnix vykladachiv inozemnykh mov u protsesi pozaaudytornoi samostiinoi roboty [Framework of development of French student teachers' language assessment competency in the process of their independent work]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. Serii: Pedagogichni nauky [Bulletin of the National University «Chernihiv Collegium» named after T.H. Shevchenko. Series: Pedagogical Sciences]. 21. 177. 126-132. [in Ukrainian].
10. Федішин О. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час навчання іноземної мови. Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: збірник наукових статей. Львів: ЛьвДУВС. 2020. С. 122-129.
Fedyshyn, O. (2020). Orhanizatsiia samostiinoi roboty здobuvachiv vyshchoi osvity pid chas navchannia inozemnoi movy. [Organization of the independent work of higher education students while learning a foreign language]. Aktualni problemy navchannia inozemnykh mov dlia spetsialnykh tsilei: zbirnyk naukovykh statei [Current problems of teaching foreign languages for special purposes: a collection of scientific articles]. Lviv: LvDUVS. PP. 122-129. [in Ukrainian].

11. Ягельська Н.В. Методика організації самостійної роботи студентів з англійської мови з використанням професійного мовного портфеля: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2005. 23 с.
Yagelska, N.V. (2005). Metodyka organizatsiji samostiynoji roboty studentiv z angliyskoyi movy z vykorys-tannyam profesiynogho movnogho portfelya [Methodology for organizing independent work of students in English using a professional language portfolio]: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Kyivsky natsionalniy lingvistychniy universytet. Kyiv. [in Ukrainian].
12. Dignen S., Warwick L. Speakout. B2 Plus. Coursebook. 3rd ed. Harlow: Pearson Education Limited, 2022. 139 p.
Dignen, S., Warwick, L. (2022). Speakout. B2 Plus. Teacher's Book. 3rd edition. Harlow: Pearson Education Limited. [in English].

Hrytsenko Hanna

ORCID 0000-0002-7849-3162

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Foreign Philology
and Educational Technologies Department
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: mackovey@ukr.net

Andronik Nataliya

ORCID 0000-0003-3916-7820

Ph.D., Associate Professor,
Associate Professor of Foreign Philology and Educational Technologies Department
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»,
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: natali_andronik@yahoo.com

PECULIARITIES OF ORGANISATION OF INDEPENDENT LEARNING OF MASTER'S STUDENTS WITHIN THE COURSE «FOREIGN LANGUAGE (ENGLISH)»

The article highlights the problem of organization and realization of independent work of Masters – journalists while taking “Foreign Language (English)” course. The importance of higher education students’ independent work as one of the major instruments of improving the foreign language acquisition level is emphasized, the challenges appearing in the process of independent work organization within the course are considered, the types and forms of independent work are defined, taking into account their effectiveness and based on the peculiarity of distance learning. Moreover, the ways of using modern internet technologies for educational process optimization are outlined.

The purpose of the article is to present grounded on the theoretical and practical experience analysis of the forms of independent work organization and to single out the most effective ones for the students of the second (master's) level of higher education within the course «Foreign Language (English)» in the process of distance learning.

Methodology is based on the following theoretical and empirical research methods: analysis and generalization of pedagogical and methodological sources related to the problem of students’ independent work organization, students’ self-study observation, systematization and generalization of the data.

Scientific novelty. The first attempt has been made to characterise the peculiarities of independent work organization of Masters of Journalism within the practical course of a foreign language, to analyse types and forms of independent work in terms of their effectiveness.

Conclusions. The article accentuates the necessity of improving the independent work organization in the process of learning a foreign language, the challenges are described and the ways of overcoming them are outlined as a result of theoretical research and practical experience. The research singles out effective forms of Masters’ independent work realization, using the Internet in the process of distance learning.

Prospects for further research involve developing more effective tasks for self-study organization and analyzing teacher's role in this process.

Keywords: independent work, Masters of Journalism, distance learning, information and communication technologies.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2025

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор О.О. Лілік